

ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

«Історико-культурні
заповідники - перлини
української землі»

Вінницька область

Державний історико-культурний заповідник «Буша», с. Буша, Ямпільський район

Заповідник створено постановою Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2000 р. з метою збереження пам'яток архітектури, археології та історії. Всі пам'ятки комплексу «Буша» об'єднані загальною територією. Це 8 об'єктів:

- 4 пам'ятки археології від III тис. до н. е. до XII ст. н. е.,
- залишки фортеці та підземних ходів XVI–XVII ст.
- міська ратуша XVI ст. (розташована на території приватної садиби)
- дохристиянський та християнський скельний храм V–XVI ст. н. е. з унікальним художнім рельєфом
- цвинтар XVIII–XIX ст.
- язичницький барельєф у Скельному храмі

На території заповідника також розташований парк історичної скульптури, де щорічно проводяться міжнародні зустрічі скульпторів-каменотесів, та музеї: археології, етнографії, оборони Буші та музей подільської кераміки.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Загадки Буши](#)
- ❑ [Замки та храми України - Буша](#)

Волинська область

Луцький історико-культурний заповідник,

м. Луцьк, вул. Драгоманова, 23

Заповідник заснований у 1985 році з метою збереження і раціонального використання історичних пам'яток.

На території заповідника знаходиться 52 пам'ятки під охороною держави, із них 39 – національного значення: кафедральний костюл XVII ст., оборонна синагога XVII ст., найстаріші православні церкви міста, стіни яких пам'ятають визначних діячів України: Івана Виговського, Данила Братковського, Петра Могилу, Іова Кондзелевича. Поруч – німецька лютеранська кірха. Також до заповідника віднесено рештки мурів Окольного замку XVI ст. і сторінку історії сучасного міста – «будинок з химерами» скульптора Миколи Голованя.

Музейні заклади на території заповідника – Музей книги, єдиний в Україні Музей дзвонів, музей-аптека, меморіальна «Лесина вітальня», художній музей.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Луцький замок](#)
- ❑ [Державний історико-культурний заповідник в м. Луцьку](#)
- ❑ [Цікавий замок Любарта: дещо про таємниці за столітніми мурами](#)

Волинська область

Державний історико-культурний заповідник «Стародавній Володимир», м. Володимир-Волинський

Заповідник заснований у 2001 році. До його складу входять 8 пам'яток національного значення і 19 – місцевого.

ДІКЗ «Стародавній Володимир» є культурно-просвітницьким, науково-дослідним закладом, що здійснює на відведеній йому території її наукове дослідження, охорону пам'яток культурної спадщини, популяризацію знань про них, забезпечує належне використання їх та реставрацію. Працівниками заповідника здійснюється постійний контроль за станом збереження пам'яток та прилеглої до них території. Завдяки їх плідній роботі розроблено туристичний маршрут під назвою «По давньоруських містах» (Галич – Рогатин – Львів – Жовква – Володимир-Волинський), у якому основними пунктами є Галич та Володимир-Волинський і який включено до Національної системи «Намісто Славутича»

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника «Стародавній Володимир»](#)
- ❑ [Про затвердження Положення про адміністрацію Державного історико-культурного заповідника «Стародавній Володимир» у місті Володимирі-Волинському](#)
- ❑ [Державний історико-культурний заповідник «Стародавній Володимир»](#)

Донецька область

Державний історико-архітектурний заповідник м. Святогірськ

Святогірський державний історико-архітектурний заповідник – комплекс пам'яток історії та культури XVII-XX ст., розташований біля підніжжя Святих гір, на правому березі річки Сіверський Донець, створений у 1980 році. До його складу належать 30 об'єктів культурної спадщини: пам'ятки історії та культури Свято-Успенської лаври, а також експонати, пов'язані з періодом Другої світової війни та інші. У заповіднику діє історичний музей та виставкові зали.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Офіційний сайт заповідника](#)
- [Історія та сучасність – Святогірськ](#)
- [Святогірський історико-архітектурний заповідник](#)

Запорізька область

Національний заповідник «Хортиця», м. Запоріжжя, о. Хортиця

Національний заповідник «Хортиця» заснований у 1965 році. До його складу входять острів Хортиця, прилеглі острови Байда, Три Стоги, Дубовий, Розстебин, скелі Середня, Близнюки та урочище Вирва на правому березі Дніпра, а також пам'ятка історії національного значення «Кам'янська Січ» на Херсонщині.

Хортиця – своєрідна Україна в мініатюрі, яка містить всі ландшафтні зони країни: від степу і лісостепу до гір і пустель. Деякі види місцевих рослин – 105 ендемічних (тобто таких, що ростуть лише в певній місцевості) і 33 рідкісних, 12 видів хребцевих і 33 види безхребетних тварин занесено до Червоної книги України.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Офіційний сайт заповідника](#)
- [Національний заповідник «Хортиця»](#)
- [Запоріжжя. Національний заповідник «Хортиця»](#)
- [Сім чудес України – Хортиця](#)
- [«Хортиця», Національний заповідник](#)

Запорізька область

Національний історико-археологічний заповідник «Кам'яна Могила», Мелітопольський район, біля с. Мирне

Заповідник заснований у 1986 році. Пам'ятник Кам'яна Могила є культовим комплексом, єдиним місцем у всій Східній Європі, де зберігся наскальний живопис періоду від пізнього палеоліту до середньовіччя. Пагорб нараховує близько 3 тисяч плит, під якими знаходиться 65 гротів та печер, рясно вкритих петрогліфами.

На території заповідника розміщений музейний комплекс, в якому представлені унікальні експонати, що відображають побут та культуру первісних людей. Більшість з них – результат археологічних розкопок у заповіднику. Особливе місце займають малюнки, що ілюструють духовну культуру та вірування давніх мешканців регіону, а також антропоморфні стели та половецькі скульптури.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Національний історико-археологічний заповідник «Кам'яна Могила»](#)
- ❑ [Таємниці Кам'яної могили – архіву найдавніших культур та святилища древніх народів, знайденого в українському степу \(фото\)](#)
- ❑ [Древнє святилище Кам'яна могила](#)
- ❑ [Корреспондент: Могильний зв'язок. Таємниця Кам'яної могили поблизу Мелітополя досі не розкрита](#)

Запорізька область

Історико-архітектурний заповідник «Садиба Попова», м. Василівка

Василівський історико-архітектурний музей-заповідник «Садиба Попова» – унікальне диво архітектури, займає будівлі відомого колись у Європі палацово-паркового ансамблю-маєтку генерала Василя Степановича Попова, побудованого у 1894 році. Будівлі поєднують в собі елементи бароко, романського і готичного стилів. У головному корпусі є бальна зала, дзеркальні кімнати, бібліотека з рідкісними книгами, картинна галерея з оригіналами Тиціана, Гойї, Рембрандта.

Це єдиний в Україні комплекс, де збереглися практично всі елементи садиби часів освоєння Дикого поля: зубчасті стіни з воротами, два флігелі, каретна, стайня, дозорна вежа. У західному флігелі відкритий музей історії садиби, в якому, зокрема, представлені картини Карла Брюллова. У Північному флігелі зараз діє п'ять експозиційних залів. Нині фонди музею нараховують близько 10 тис. речових експонатів, світлин, документів минулого, макет-реконструкцію палацу.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Офіційний сайт заповідника](#)
- [Садиба Попова – забута «перлина» України](#)
- [Василівський історико-архітектурний музей-заповідник «Садиба Попова»](#)
- [Садиба Попова](#)

Івано-Франківська область

Національний заповідник «Давній Галич»

Галицький район, с. Крилос, м. Галич, вул. І. Франка, 1

Заповідник заснований у 1994 році. В складі заповідника низка пам'яток загальнодержавного та світового значення, фундаменти 14 літописних церков XII-XIII ст., понад 200 пам'яток археології, 18 природоохоронних об'єктів, органічно пов'язаних з пам'ятками історії та архітектури.

На території заповідника розташовані: Музей історії давнього Галича, музей народної архітектури і побуту Прикарпаття, регіональний природничо-ландшафтний парк.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Офіційний сайт заповідника](#)
- [Крилос: заповідник «Давній Галич»](#)
- [Музей народної архітектури та побуту Прикарпаття у Крилосі](#)
- [Національний заповідник «Давній Галич» – Музейне Коло Прикарпаття](#)

Київська область

**Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав»,
м. Переяслав-Хмельницький, вул. Т. Шевченка, 8**

Один з найбільших заповідників України, створений у 1979 році. До його складу входять 371 нерухомих пам'яток історії й архітектури українського народу, 24 тематичних музеїв різних профілів: історичний, археологічні, літературні, етнографічні, технічні тощо. Основний музейний фонд заповідника становить 170 848 одиниць зберігання. Серед них: унікальна археологічна колекція та колекція козацького періоду XVI–XVII ст. (1800 од.), колекції стародруків XVI–XVIII ст. (10 тис. од).

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Національний заповідник «Переяслав»](#)
- ❑ [Національний історико-етнографічний заповідник Переяслав](#)

Київська область

Державний історико-культурний заповідник, м. Вишгород, вул. Шкільна, 58

Заповідник заснований у 1994 році. Зараз у складі Вишгородського державного історико-культурного заповідника діють такі структурні підрозділи: відділ охорони пам'яток історії і культури, відділ археології, відділ фондів, відділ тематичних експозицій, науково-методична рада, а також: Музей гончарства та Вишгородський історичний музей.

На базі заповідника діє постійна археологічна експедиція і тривають рятувальні археологічні дослідження.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Вишгородський історико-культурний заповідник](#)
- ❑ [Пам'ятки Вишгород. Вишгородський історико-культурний заповідник](#)

Київська область

Національний музей-заповідник «Битва за Київ у 1943 році», Вишгородський район, с. Нові Петрівці

Заповідник заснований 20 березня 1945 року.

На самому початку заповідника розташовується, збудований 5 листопада 1993 року, триповерховий музей. Там знаходяться експонати присвячені наступальній операції з визволення Києва: картини, фронтові листи, нагороди, особисті речі, зброя, одяг, газети, плакати та ін. Центральною експозицією музею є діорама «Битва за Київ. Лютізький плацдарм. 1943 рік», яка відображає подвиги та тяжкі втрати під час бою. Навпроти музею стоїть скульптура «Символ Миру», збудована у 2012 році. Далі йде виставка військової техніки просто неба: 37-мм автоматична зенітна гармата зразка 1939 (61-К), 40-мм автоматична зенітна гармата Бофорс L60, 76-мм дивізійна гармата ЗІС-3, 88-мм зенітна гармата FlaK, 122-мм гаубиця Д-30, 85-мм дивізійна гармата Д-44, середній танк Т-34, танк прориву ІС-3, Бойова машина реактивної артилерії (БМ-13), 14,5 мм зенітний кулемет ЗПУ-4.

Після виставки техніки розташовується пам'ятник-музей визволителям Києва (споруджений у листопаді 1958 року), пам'ятник «Невідомому солдату», Каплиця Св. Георгія Побідоносця й гарна паркова частина.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Офіційний сайт заповідника](#)
- [Нові Петрівці: музей битви за Київ](#)
- [Музей-заповідник «Битва за Київ в 1943 году», Новые Петровцы](#)

Кіровоградська область

Державний музей-заповідник І. К. Тобілевича (Карпенка-Карого)

Кропивницький район, с. Миколаївка, хутір Надія

«Хутір Надія» – державний заповідник-музей І. К. Карпенка-Карого (Тобілевича), як і музейно-природничий заповідник «Тобілевичі» є філією Кіровоградського обласного краєзнавчого музею. Створений на території садиби, що належала визначному драматургу, театральному діячеві кінця ХІХ – початку ХХ ст. Іванові Карпенку-Карому (Тобілевичу).

До комплексу «Садиба «Хутір Надія»» входить дві пам'ятки історії місцевого значення: «Батькова хата» та «Будинок І. К. Тобілевича (Карпенка-Карого)», в якому розміщено меморіальний музей письменника. На території встановлено два об'єкта монументального мистецтва – бюст І. К. Тобілевича і стела із зображенням Надії Тарковської (дружини письменника).

Перебувають під охороною держави 95 іменних дубів, які були посаджені відомими та шанованими гостями Хутора. Великий інтерес представляє ставок, викопаний у формі підкови.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Кіровоград, «Хутор Надежда» – государственный заповедник-музей И. К. Карпенко-Карого \(Тобилевича\)](#)
- ❑ [Заповідник-музей І.К.Тобілевича \(Карпенка-Карого\) Хутір Надія](#)
- ❑ [Світлана Орел «Театр – це одне з найдавніших знарядь будівництва країни...» Частина 1](#)
- ❑ [Світлана Орел «Хутір Надія – колиска театру корифеїв»](#)

Львівська область

Історико-культурний заповідник «Личаківський цвинтар» м. Львів, вул. Личаківська

Личаківський цвинтар – один з найвеличніших європейських некрополів заснований у 1786 році. Від перших років його заснування там ховали відомих діячів культури, мистецтва, науки, а також адміністративну еліту столиці Королівства Галичина і Лодомерія. Зараз кладовище займає 42 га, на території якого є поховання понад 400 тисяч людей. Тут є скульптури і архітектурні споруди відомих майстрів: Гартмана Вітвера, братів Шімзерів, Павла Евтельє, Генрика Пер'є, Юліана Марковського, Івана Левинського, Григорія Кузневича, Сергія Литвиненка, Євгена Дзиндри, Теодозії Бриж, Якова Чайки, Емануїла Миська та інших. На цвинтарі збереглися 24 каплиці – усипальниці заможних, переважно шляхетських родин.

На Алеї Героїв похований активіст Євромайдану Юрій Вербицький, а на Полі почесних поховань – генерал-майор Сергій Кульчицький, який загинув 29 травня у Слов'янську внаслідок прямого попадання терористів з РПГ у вертоліт, на якому перебував генерал та ще 11 військових.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Личаківський цвинтар у Львові – культурна спадщина століть](#)
- ❑ [14 найвідоміших могил Личаківського некрополя](#)
- ❑ [Личаківський цвинтар](#)
- ❑ [Історико-культурний музей-заповідник «Личаківський цвинтар»](#)
- ❑ [Музейний портал - Історико-культурний музей-заповідник «Личаківський цвинтар»](#)

Львівська область

Державний музей-заповідник «Одеський замок», Буський район, смт Оесько

Одеський замок – яскравий історико-архітектурний пам'ятник XIV-XVII століття. У 1965 році Одеський замок був переданий Львівській галереї мистецтв, а вже через п'ять років було відкрито музей. Сьогодні відвідувачам представлена унікальна експозиція творів мистецтва XIII-XIX століть. Тут зібрані гобелени, старовинні меблі, живописні полотна, скульптури, ікони. Особливої уваги заслуговує також колекція об'ємної дерев'яної скульптури, найбільшої в Україні. Навколо Оеського замку розбитий прекрасний парк XVII століття зі ставком.

Своєю унікальністю Оеський замок неодноразово привертав увагу кінорежисерів. Тут часто проходили зйомки. Саме тут були відзняті деякі сцени з добре відомих нам кінофільмів «Д'Артаньян і три мушкетери», «Борис Годунов», «Дике полювання короля Стаха», «Овід» та багатьох інших.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Одеський замок](#)
- [Музей-заповідник «Одеський замок»](#)
- [Екскурсії Україною: Оеський замок](#)

Львівська область

Державний історико-архітектурний заповідник, м. Жовква

Заповідник заснований у 1994 році на основі ренесансних пам'яток поч. XVII ст. в історичному центрі міста Жовкви. Його площа становить 27 га. Додатково є визначена охоронна зона навколо заповідника, окрім цього встановлено межі території регулювання забудови та підохоронна зона ландшафту загальною площею 270 га.

На балансі заповідника є 7 архітектурних комплексів та окремих пам'яток архітектури національного значення, що перебувають у загальнодержавній власності. А саме: Жовківський замок, келії Домініканського монастиря, синагога, церква Святої Трійці, костел св. Лаврентія, Звіринецька брама, міські оборонні мури і башти. Музеї і виставкові зали: Музей-кузня, Музей «Ідеальне місто».

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Офіційний сайт заповіднику](#)
- [Державний історико-архітектурний заповідник у м. Жовква](#)
- [Жовква](#)

Львівська область

Музей-заповідник «Золочівський замок», м. Золочів

Золочівський замок – це унікальна пам'ятка архітектурного мистецтва в місті Золочів, неподалік від Львова. Розміщена на перетині торгових шляхів, ця оборонна споруда не раз була в облозі, що, тим не менш, не завадило їй вціліти до наших часів та дивувати туристів своєю красою.

У замковому дворі збереглися донині лише Китайський палац, Великий житловий палац і значно перебудована у кінці ХІХ століття надбрамна вежа, які творять ренесансний ансамбль.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Золочівський замок](#)
- [Визначні пам'ятки Золочіва – Золочівський замок](#)
- [Золочів. Замок. Королева](#)
- [Золочівський замок – візитна картка м. Золочіва](#)
- [Золочівський замок, Золочів](#)
- [Таємниці Золочівського замку](#)

Львівська область

Державний історико-культурний заповідник «Тустань» Сколівський район, с. Урич

Заповідник заснований у 1994 році з метою збереження та раціонального використання наскельного міста-фортеці Тустань.

До нашого часу дерев'яна забудова фортеці не збереглася. Сьогодні на території пам'ятки збереглися рештки кам'яної стіни, криниця, цистерни, рукотворні печери.

Музей історії Тустані є невід'ємною частиною заповідника «Тустань». Його було створено 1997 року для збереження та експонування археологічних знахідок, що були виявлені на території місцевої фортеці. У музеї експонуються оригінали і копії найцікавіших археологічних знахідок та документів, використовуються мультимедійні засоби та інтерактивні макети, які допомагають осмислити життя фортеці, її вигляд, масштаби та функції. В експозиції представлені реконструкції готичних кахель з XVI ст., фрагменти яких знайдено в Тустані під час розкопок. Гордістю музею є макети «Тустань – п'ятий будівельний період» та «Підвісні ворота фортеці», які було зроблено після створенням цифрової тривимірної моделі міста-фортеці Тустань. Варта уваги реконструкція кімнати воєводи XIII ст.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Державний історико-культурний заповідник «Тустань»](#)
- ❑ [Урицькі скелі та заповідник «Тустань»](#)
- ❑ [Тустань – місто-фортеця](#)
- ❑ [Замки України. Урич \(Тустань\)](#)

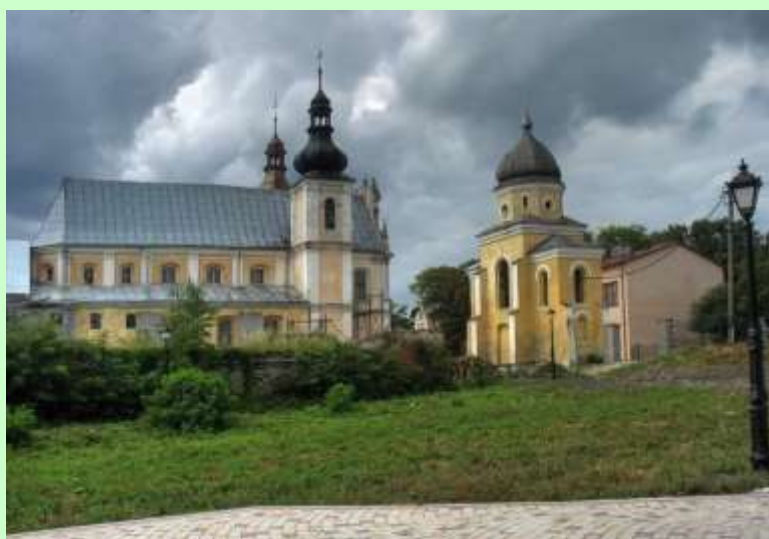
Львівська область

Державний історико-культурний заповідник у м. Белз

Заповідник заснований у 2001 році, територія якого складається з чотирьох окремих заповідних зон: урочище «Замочок» – колишній княжий город із підгороддям; середмістя, де знаходиться низка пам'яток архітектури XVII ст., цінна історична забудова; християнський цвинтар з церквою Св. Параскеви XVI-XVIII ст.; єврейський цвинтар XVII-XX ст. та залишки оборонного валу XVII ст.

Мальовничі руїни монастирів Домініканів та Домініканок, Св. Миколай з мозаїки церкви, загадкова мурована шестикутна вежа, дерев'яна церква Св. Параскеви, мацеви на Белзькому єврейському цвинтарі – це пам'ятки культурної спадщини.

При заповіднику створено історико-краєзнавчий музей, який є його структурним підрозділом і формує свій основний фонд з археологічних знахідок, які надходять від щорічних археологічних розкопок, і як предмети музейного значення включаються у музейні зібрання.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Державний історико-культурний заповідник у м. Белзі](#)
- ❑ [Державний історико-культурний заповідник «Княжий Белз»](#)
- ❑ [Белз](#)
- ❑ [Белз. Карта історико-культурної спадщини](#)

Львівська область

Державний історико-культурний заповідник «Нагуєвичі», Дрогобицький район, с. Нагуєвичі

Заповідник створено у 1994 році з метою збереження меморіальних місць, пов'язаних з життям і творчістю великого українського письменника-мислителя Івана Франка. До його складу входять: літературно-меморіальний музей І. Я. Франка із скульптурною композицією «Іван Франко і світова література» та будинком літератора; музей «Садиба Івана Франка», художньо-меморіальний комплекс «Стежка Івана Франка».

У історико-культурному заповіднику «Нагуєвичі» ви маєте змогу не тільки ознайомитися із музейними експонатами архіву Івана Франка, але й з артефактами пов'язаними із історією села Нагуєвич та околиць, зокрема автентичними давніми рукописами, предметами сакральної культури та етнографії. Найціннішими експонатами музею є метричні та амбарні книги, «золота книга» Дрогобицької василіанської нормальної школи ХІХ ст., в якій записано ім'я та прізвище учня – І. Франка і його однокласників та вчителів, численні прижиттєві видання його творів, посмертна маска мислителя та ще багато цікавого.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Державний історико-культурний заповідник «НАГУЄВИЧІ»](#)
- ❑ [Державний історико-культурний заповідник "Нагуєвичі"](#)

Миколаївська область

Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія» Очаківський район, с. Парутине

Ольвія – комплекс пам'яток відомого античного міста-держави, заснований у 1926 році

Територія заповідника включає городище і некрополь стародавньої Ольвії. До складу заповідника також включено острів Березань, де існувало найдавніше в Північному Причорномор'ї давньогрецьке поселення. Заповідник має власний музей, фонди археологічних матеріалів (понад п'ятдесят тисяч одиниць зберігання), наукову бібліотеку, експозицію архітектурно-будівельних залишків античної доби. Експонуються залишки фортечних мурів, житлових кварталів, римської цитаделі, Західного та Центрального теменосів, поховальних склепів та ін.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія»](#)
- ❑ [Пам'ятки Миколаївської області. Історико - археологічний заповідник «Ольвія»](#)
- ❑ [Національний історико-археологічний заповідник "Ольвія". Ольвія Понтійська](#)
- ❑ [Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія»](#)
- ❑ [Ольвія](#)

Полтавська область

Державний історико-культурний заповідник «Поле Полтавської битви», м. Полтава, вул. Шведська могила, 32

У 1909 році з ініціативи викладача історії Полтавського кадетського корпусу І. Ф. Павловського було відкрито музей на полі Полтавської битви. У 1981 році музей поле Полтавської битви і комплекс пам'ятників, пов'язаних з Полтавською битвою 1709 року, оголошено державним історико-культурним заповідником «Поле Полтавської битви».

«Поле Полтавської битви» єдиний заповідник в Україні входить до ІАМММ – міжнародної організації військово-історичних музеїв під егідою ЮНЕСКО, включений до всесвітнього туристичного маршруту.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Державний історико-культурний заповідник «Поле Полтавської битви»](#)
- ❑ [Музей історії Полтавської битви](#)
- ❑ [Поле Полтавської битви. Карта-схема музейного містечка](#)

Полтавська область

Національний музей-заповідник українського гончарства, смт Опішня Зіньківський район

11 березня 1986 року в Опішному, за дорученням Ради Міністрів України, засновано Музей гончарства, а 3 листопада 1989 року його базі сформовано Державний музей-заповідник українського гончарства. Це багатоструктурний науково-просвітницький центр, у складі якого функціонують: Національний архів українського гончарства, Гончарська книгозбірня України, Аудіовізуальна студія українського гончарства, видавництво «Українське Народознавство», Меморіальний музей-садиба славетної гончарки Олександри Селюченко, Меморіальний музей-садиба гончарської родини Пошивайлів, Меморіальний музей-садиба Леоніда Смержа, Музей мистецької родини Кричевських, Центр популяризації гончарської спадщини України.

Музей-заповідник володіє найбільшою в Україні колекцією творів народних майстрів-гончарів та художників-керамістів (близько 55000). У ній представлено творчі досягнення мистців усіх історико-етнографічних регіонів України, провідних національних шкіл художньої кераміки. Не мають аналогів у країні та за її межами й музейна Національна галерея монументальної та садово-паркової глиняної скульптури, Галерея символічних панно провідних художників-керамістів і гончарів України та інших країн.

ВЕБЛОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт музею-заповідника](#)
- ❑ [Мандри: Опішня. Музей гончарства](#)
- ❑ [Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному](#)
- ❑ [Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному](#)

Полтавська область

Національний музей-заповідник М. В. Гоголя Шишацький район, с. Гоголеве

Національний музей-заповідник М. В. Гоголя є перлиною туристично-рекреаційного кластеру «Гоголівські місця на Полтавщині». Гоголівський меморіал площею понад 30 га – це синтез біографічного, літературного й побутового музею. Батьківський будинок, флігель, подвір'я і ставки, парк-сад з малими архітектурними формами зачаровують відвідувачів своєю неповторною красою, зберігають домашній затишок і дух гоголівської родини. Гоголівська садиба – це мальовничий куточок природи, сповнений таємниць, незвичайних пригод і яскравих вражень.

У музеї представлені: садово-парковий комплекс із гротом-«храмом самотності», альтанка «Мрія», меморіальні ставки ХІХ ст., будинок батьків письменника, флігель із робочим кабінетом Миколи Гоголя, особисті речі письменника.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Офіційний сайт музею-заповідника](#)
- [Музей-заповідник М. В. Гоголя](#)
- [Національний музей-заповідник М. В. Гоголя](#)
- [Музей-заповідник Миколи Гоголя на Полтавщині: як він утворився і яким стане після реконструкції](#)
- [Музейний портал – Національний музей заповідник М. В. Гоголя](#)

Рівненська область

Державний історико-культурний заповідник, м. Дубно, вул. Замкова, 7

Заповідник заснований у 1993 році. До його складу входять найвидатніші архітектурні пам'ятки тисячолітнього Дубна: унікальний Дубенський замок XV – XVIII ст. (палац князів Острозьких, палац князів Любомирських і надбрамний корпус), Луцька брама XVI ст., синагога XVI ст., Спасо-Преображенська церква XVII ст., костел та монастир бернардинів і його келії XVII ст., монастир кармеліток XVII ст., Свято-Юріївська церква XVIII ст., Свято-Іллінська церква поч. XX ст., костел Яна Непомука XX ст., а також – ряд інших старовинних споруд.

Нині у Дубенському замку розташований музей з численними виставковими залами. У залах надбрамного корпусу репрезентується постійнодіюча виставка «Скарби наші духовні», де можна оглянути ікони XVI – XIX ст., старовинні дзвони XVI – XIX ст., оздоблені рослинним орнаментом та ликами святих, значну увагу привертає латунний п'ятисвічник, вилитий гданським майстром на замовлення князя Костянтина Острозького і встановлений на трьох фігурах левів. Велику історичну вартість мають царські врата XVII ст. з вирізьбленими виноградними гронами і лозою. У експозиції цієї виставки представлені дерев'яні скульптури XVII – XVIII ст.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Державний історико-культурний заповідник у м. Дубно – неофіційний сайт любителів міста](#)
- ❑ [Дубенський замок: неприступна легендарна фортеця скарбів князів Острозьких \(фото\)](#)

Рівненська область

Державний історико-культурний заповідник, м. Острог, вул. Академічна, 5

Заповідник створено у 1981 році на базі Острозького краєзнавчого музею, заснованого 1916 року. Сьогодні до складу заповідника входять краєзнавчий музей з історичним і художнім відділами; другий в Україні Музей книги та друкарства, відкритий 1985 року у відреставрованій Луцькій вежі XVI ст.; постійнодіюча нумізматична виставка; музей історії села Вілії (меморіальний будинок письменника Миколи Островського); пам'ятки оборонної і храмової архітектури Острога і сусіднього Межиріча.

Музейні фонди заповідника нараховують понад 54 тисячі експонатів. Це колекції стародруків і рукописних книг, нумізматики, іконопису, портретного живопису, скульптури, археології, етнографії, архівних документів, інших пам'яток давньої і новітньої історії.

ВЕБЛЮГРАФІЯ

- [Офіційний сайт заповідника](#)
- [Острозький історико-культурний заповідник, Острог](#)
- [Державний історико-культурний заповідник м. Острог](#)
- [Історико-культурний комплекс м. Острог](#)
- [Історико-культурний заповідник](#)

Рівненська область

Національний історико-меморіальний заповідник «Поле Берестецької битви» Радивилівський район, с. Пляшева

Заповідник заснований у 1966 році як музей-заповідник «Козацькі могили». На території заповідника «Поле Берестецької битви» розташовані такі пам'ятки: Михайлівська церква XVII ст. в якій, за переказами, бували Б. Хмельницький, Іван Богун та інші козацькі полководці; Церква св. Георгія Переможця, побудована на початку XX ст., з розписами Івана Їжакевича та інших майстрів. У нижньому ярусі – саркофаг з козацькими кістками, до якого веде підземний перехід з Михайлівської церкви; Урочище Монастирщина – козацьке кладовище XVII ст.; Урочище Гайок – місце бою трьохсот козаків, які прикривали відхід війська; Урочище Козакова Яма – місце загибелі останнього оборонця важливого рубежу; Урочище Козацька Переправа – місце переправи козацького війська через річку Пляшівку; Урочище в с. Острові, де стояла Михайлівська церква в XVII ст. і біля якої був похований духівник війська Б. Хмельницького – константинопольський посланець Йоасаф.

Музей заповідника експонує унікальні археологічні знахідки часів Берестецької битви 1651 року. Протягом 1980–1990 років під керівництвом доктора історичних наук Ігоря Свешнікова виконано великий обсяг археологічних досліджень козацької переправи, що дозволило поповнити фонди музею унікальними знахідками.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Берестечко-Пляшава. Національний історико-меморіальний заповідник «Поле Берестецької битви»](#)
- ❑ [Національний історико-меморіальний заповідник «Поле Берестецької битви»](#)
- ❑ [Військово-історичний фотомузей - Національний історико-меморіальний заповідник «Поле Берестецької битви»](#)
- ❑ [Поле Берестецької битви](#)

Сумська область

Державний історико-культурний заповідник,
м. Глухів, вул. Шевченка, 30

Заповідник заснований у 1994 році з метою збереження і раціонального використання культурних пам'яток м. Глухова. Заповідник здійснює нагляд за 50 об'єктами культурної спадщини, розташованими на його території та в охоронних зонах, 37 з яких є пам'ятками історії, архітектури та містобудування, археології. А саме, 7 пам'яток («Миколаївська церква» (1693-1695), «Київська брама Глухівської фортеці» (1766-1769), «Спасо-Преображенська церква» (1765), «Трьох-Анастасіївська церква» (1893), «Глухівський учительський інститут» (1874-1879), «Глухівська чоловіча гімназія» (1880-ті), «Пансіон Глухівської чоловічої гімназії» (1880-1892) занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток як пам'ятки національного значення, 30 пам'яток – місцевого значення. На балансі заповідника знаходиться 5 пам'яток архітектури: «Дворянське зібрання» (1811), «Будинок П. Лютого» (кін. ХІХ ст.), «Банк М. Терещенка» (кін ХІХ ст.), «Київська брама Глухівської фортеці» (1766-1769), «Садибний будинок Кочубеїв» (1904). До його складу входить також музей археології, створений у 2008 році.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Глухів. Забута столиця](#)
- ❑ [Військово-історичний фотомузей – Національний заповідник «Глухів»](#)

Сумська область

**Державний історико-культурний заповідник,
м. Путивль, вул. Кралевецька, 70**

Заповідник заснований у 1986 році на базі Путивльського краєзнавчого музею та Музею партизанської слави «Спадщанський ліс» з метою охорони, вивчення, реставрації і популяризації пам'яток культури Путивльщини. У фондах заповідника знаходяться 17 747 оригінальних експонатів, а на його території розташовані 44 об'єкти нерухомої культурної спадщини, серед яких: Мовчанський жіночий монастир у Путивлі, побудований у XVII-XIX століттях; Софроніївський чоловічий монастир у селі Нова Слобода, заснований на початку XVII століття; Святодухівський жіночий монастир у Путивлі, зведений у XVI-XVII століттях; Церква Миколи Козацького у Путивлі, побудована у 1737 році; Городок – пам'ятка археології національного значення, городище, яке є дитинцем та місцем згадки давньоруського міста Путивль у літописах; пам'ятник двічі Герою Радянського Союзу С. А. Ковпаку; монумент жертвам фашизму «Дзвін Скорботи» – пам'ятний знак в селі Нова Слобода на честь загиблих від рук фашистських карателів; Музей зброї та військової техніки, який знаходиться у Спадщанському лісі поряд з Музеєм партизанської слави «Спадщанський ліс» та є його відділом.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Путивльський державний історико-культурний заповідник](#)
- ❑ [Державний історико - культурний заповідник у м. Путивлі.](#)

Тернопільська область

Національний заповідник «Замки Тернопілля», м. Збараж

Заповідник заснований у січні 2005 року на базі державного історико-архітектурного заповідника, який діяв від 1994 року. Основні завдання заповідника – збереження та реставрація пам'яток культурної спадщини і налагодження музейної роботи.

У запасниках Національного заповідника «Замки Тернопілля» – понад 50 тисяч експонатів: колекції ікон, нумізматики, боністики, геральдики, вишивки, керамічних люльок, годинників, музичних інструментів, антикварних меблів, килимів, скульптур Антона Осінського, Йогана-Георга Пінзеля, археологічних знахідок різних історичних періодів тощо.

До складу заповідника ввійшли: замок 1631 року у м. Теремовля, замок XVI–XVII століття у містечку Микулинці Теремовлянського району, замок XVII століття в містечку Золотий Потік, замок 1600 року в селі Підзамочок, замок XIV–XVIII століття в селі Язловець Буцацького району, замок XVI–XVIII століття у селищі Скала-Подільська, замок XVII століття в селі Кривче Борщівського району, замок XVI–XVIII століття у місті Чортків.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт](#)
- ❑ [Збараський замок](#)
- ❑ [Збараський замок – фамільна резиденція князівських родів на Тернопіллі \(фото, відео\)](#)
- ❑ [Визначні пам'ятки Збаража – Збараський замок](#)
- ❑ [Невідома Тернопільщина. Замки Тернопілля](#)

Тернопільська область

Кременецько-Почаївський державний історико-архітектурний заповідник міста Кременець, Почаїв

Заповідник заснований у 2001 році для вивчення, охорони, реставрації та популяризації історико-архітектурної спадщини міст Кременець і Почаїв.

На балансі заповідника перебуває 17 пам'яток 14-20 століття, розташованих у містах Кременець і Почаїв. Найцікавішими серед них є: руїни Кременецького замку 14-16 століття, Свято-Миколаївський собор (споруда колишнього Кременецького францисканського монастиря, 17-18 століття), ансамблі архітектурних споруд Кременецького Свято-Богоявленського монастиря (18-20 століття), Кременецького єзуїтського монастиря (18 століття) та Почаївської Свято-Успенської лаври (18-20 століття).

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Офіційний сайт заповідника](#)
- [Кременець. Карта історико-культурної спадщини](#)
- [Бона – перлина Кременця](#)

Тернопільська область

Державний історико-архітектурний заповідник, м. Бережани

Заповідник створено у 2001 році як науково-дослідний та культурно-просвітницький заклад, що забезпечує вивчення, охорону, реставрацію і використання об'єктів культурної спадщини в межах визначеної заповідної території. У місті збережено європейську планувальну забудову з XIV-XVII ст., архітектурні ансамблі площі Ринок. У 2001 році Бережани внесено до Списку історичних населених місць України.

У заповіднику площею 86,25 га, розташовано понад 30 пам'яток архітектури. У 2004 році на баланс Державного історико-архітектурного заповідника у м. Бережани передано шість пам'яток архітектури: комплекс замку Синявських (1534-1554 рр.), Ратуша (1803, 1811 рр.), адміністративний будинок (поч. XIX ст.), будівля Магістрату (поч. XIX ст.), будівля Українського педагогічного товариства «Рідна школа» (1851 р.), комплекс споруд Вірменської церкви (1764 р.).

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Бережани. Частина 2: Замок Сенявських](#)
- ❑ [Державний історико-архітектурний заповідник у м.Бережани ти синтез архітектурно-мистецької спадщини міста](#)
- ❑ [Державний історико-архітектурний заповідник у м. Бережанах](#)

Харківська область

Історико-археологічний музей-заповідник «Верхній Салтів» Вовчанський район, с. Верхній Салтів

Музей-заповідник заснований у 1899 році носить ім'я вчителя місцевої школи Василя Бабенка, який першим почав археологічні роботи для заповідника. У 1900 році йому вдалося виявити на цій території катакомбний могильник залізного періоду. Експозиція музею налічує 4 зали – археологічний, історичний, етнографічний і краєзнавчий. Відвідувачам музею надають можливість ознайомитися з історією краю кам'яного віку, розвитку сільськогосподарської, землеробської діяльності, скотарства. Також в музеї представлена унікальна колекція рушників Слобожанщини. Краєзнавчий зал музею поповнюється досі, його експозиція містить інформацію про жителів села Верхній Салтів, які беруть активну участь в житті і розвитку краю.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт музею-заповідника](#)
- ❑ [Історико-археологічний музей-заповідник «Верхній Салтів» - віртуальна експозиція](#)
- ❑ [Історико-археологічний музей-заповідник «Верхній Салтів»](#)

Хмельницька область

Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець», м. Кам'янець-Подільський

Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець» є одним із найстаріших на території України. Загальна площа заповідника сягає 121 га та налічує майже 200 пам'яток архітектури.

У Старому місті збереглось чимало значних пам'яток давньоруського і середньовічного часів. Серед них унікальні фортифікаційні споруди: Замковий міст, комплекс Старого і Нового замків, гідротехнічні комплекси Руської та Польської брам, громадські та житлові будівлі, зокрема найдавніша в Україні ратуша. У 1928 р. окремі пам'ятки архітектури міста були взяті під охорону. Також в Старому місті функціонує Державний історичний музей-заповідник, який має на балансі Старий і Новий замок, Ратушу, Вірменський торговий будинок, Духовну семінарію, що використовуються під музейні відділи, та належить до міської комунальної власності.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [7 чудес України: Національний історико-архітектурний музей «Кам'янець»](#)
- ❑ [Національний заповідник Кам'янець](#)
- ❑ [Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець». Пам'ятка для користувачів-учнів 5-9 класів](#)

Хмельницька область

Історико-культурний заповідник «Самчики» Старокостянтинівський район, с. Самчики

Палацово-парковий ансамбль «Самчики» – музей-садиба, який у 1979 році оголошено пам'яткою історико-культурної спадщини України. Аби зберегти маєток, його історичну, мистецьку цінність, рішенням Хмельницького облвиконкому від 15 серпня 1990 року за № 143, на базі палацово-паркового ансамблю «Самчики» створено відділ обласного краєзнавчого музею – «Музей-маєток Самчики». Постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 1997 р. маєток оголошено Державним історико-культурним заповідником «Самчики».

Серед садибних ансамблів України Самчики цікаві тим, що тут забудова збереглася такою, якою вона була на початку ХІХ століття. Палац із чіткою симетрично-осьовою композицією, геометрично виразним і зручним плануванням приміщень, суворими архітектурними формами є зразком будівлі, виконаної у стилі, що дістав назву ампір. За задумом архітектора, окрім палацу із білокам'яними колонами порталів, постали вишукані будівлі китайського павільйону, прибрамних будиночків. Чималу територію (нині близько 18 гектарів) було обгороджено кам'яним муром. При в'їзді гостей маєтку зустрічала скульптура – усміхнений лев. Інша – сумний лев – проводжала їх, коли вони покидали садибу.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповіднику](#)
- ❑ [Державний історико-культурний заповідник «Самчики». Пам'ятка для користувачів-учнів 5-9 класів](#)
- ❑ [Державний історико-культурний заповідник «Самчики»](#)

Хмельницька область

Державний історико-культурний заповідник «Межибіж»

Летичівський район, смт Меджибіж

Заповідник заснований у 2001 році на базі комплексу пам'яток фортеці у смт Меджибіж. Фондова колекція заповідника налічує понад 8 тисяч одиниць зберігання і складається з 17 груп основного фонду. Серед них є цінні колекції храмових і хатніх ікон, нумізматики – монети Римської імперії, литовсько-польської доби, боністики, живопису радянського періоду, етнографії.

У заповіднику діє історичний музей, що має шість залів, розташованих у північно-західному корпусі фортеці. Відвідувачі мають можливість ознайомитися з археологічними експонатами, знайденими під час розкопок на подвір'ї фортеці, околицях Меджибожа та під час дослідження «Замчища Ракочі», розташованого за два кілометри від містечка. Також музей ілюструє події Національно-визвольної війни 1648-16576 рр., перебування містечка в складі Російської імперії, побут єврейського населення. Відвідувачі заповідника мають можливість познайомитися з творами сучасних художників, оглянувши художні зали із тимчасовими виставками, і навіть придбати живописні роботи на виставках-продажах. У 2008 році в каретному корпусі замку було відкрито Музей Голодомору.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Державний історико-культурний заповідник «Межибіж»](#)

Черкаська область

Національний історико-культурний заповідник «Чигирин» м. Чигирин, вул. Грушевського, 26

Історико-культурний потенціал заповідника унікальний. Тут зберігаються пам'ятки різних часів, але найбільша частина їх пов'язана з історією козацтва та становленням державності українського народу.

Заповідник заснований у 1989 році та охоплює: місто Чигирин, села Суботів, Стецівка, Медведівка, а також дубово-ясеневе урочище Холодний Яр та Атаманський парк.

На території заповідника розташовані 35 пам'яток археології, історії, архітектури, етнографії, мистецтва, природи, які входять до складу заповідника. Серед них: Замкова гора Б. Хмельницького, Дуб Максима Залізняка, Сухі колодки, Три криниці, Залізнякова криниця та інші.

У заповіднику працює 5 музеїв: Музей Богдана Хмельницького в Чигирині; Музей археології НІКЗ «Чигирин»; Суботівський історичний музей; Медведівський краєзнавчий музей; Етнографічний музей «Українська хата кін. ХІХ-поч. ХХ ст.» – в с. Стецівці.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Офіційний сайт заповідника](#)
- [Національний історико-культурний заповідник «Чигирин» запрошує](#)
- [Національний історико-культурний заповідник Чигирин](#)
- [Національний історико-культурний заповідник «Чигирин»](#)

Шевченківський
національний
заповідник

Черкаська область

Шевченківський національний заповідник у м. Каневі м. Канів, Тарасова гора

Заповідник заснований у 1989 році на базі існуючого Канівського державного музею-заповідника Т. Г. Шевченка з метою дбайливого збереження шевченківських меморіальних місць і навколишнього природного середовища в м. Каневі. До складу заповідника входять пам'ятки (об'єкти) культурної спадщини українського народу, що становлять значну історичну і культурну цінність та органічно пов'язані з Шевченковою могилою в один меморіальний комплекс.

Музейна колекція Заповідника нараховує понад 20 тисяч унікальних пам'яток, окрасою яких є меморіальні речі та офорти Тараса Шевченка, рідкісні видання його творів, високохудожні твори українських та зарубіжних митців, шедеври народної художньої творчості, цінні архівні документи, фото- і кіноматеріали, аудіо- та відеозаписи знаменитих бандуристів і кобзарів.

На території заповідника функціонує перший музей, присвячений життю і творчості Тараса Шевченка – Тарасова світлиця.

❑ ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Канів туристичний. Музей Т. Г. Шевченка](#)

Черкаська область

Державний історико-культурний заповідник «Батьківщина Тараса Шевченка», Звенигородський район, с. Шевченкове

Заповідник заснований у 1992 році з метою збереження Шевченківських меморіальних місць на базі нерухомих пам'яток культурної спадщини та природи сіл Звенигородського району Черкаської області: Шевченкового (колишня Керелівка), Моринців, Будища, відтворених меморіальних садиб у Моринцях та Літературно-меморіального музею Т. Шевченка в с. Шевченковому (існує з 1939 р.), пов'язаних з дитинством, життям і творчістю Тараса Шевченка. До складу заповідника входять 43 об'єкти культурної спадщини, що мають історичну, наукову та культурну цінність.

Музейні матеріали розповідають про життя та творчість Т. Г. Шевченка. Привертають увагу оригінальні речі – стіл, лава з Шевченкової хати, меблі з Енгельгардтового маєтку, стародруки, мистецькі вироби народних майстрів с. Керелівки, подарунки, що надійшли від родичів Т. Г. Шевченка.

☐ ВЕБЛОГРАФІЯ

- ☐ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ☐ [Національний заповідник «Батьківщина Тараса Шевченка»](#)
- ☐ [Національні музеї України](#)

Черкаська область

**Державний історико-культурний заповідник,
м. Корсунь-Шевченківський, острів Коцюбинського, 4**

Створений у 1994 році з метою збереження та використання пам'яток історії, культури та природи, що знаходяться на території міста Корсунь-Шевченківський, селища міського типу Стеблів, сіл Квітки та Виграїв. Заповідник є правонаступником Музею історії Корсунь-Шевченківської битви.

На території заповідника є 27 пам'яток археології, архітектури, історії, мистецтва та природи. Серед них – об'єкти культурної спадщини національного значення (споруди палацового ансамблю, ландшафтний парк у місті Корсунь-Шевченківський та ін.)

До складу заповідника входять: музей історії Корсунь-Шевченківської битви (заснований у 1945 р.), художня галерея (1977 р.) та історичний музей (1981 р.) у місті Корсунь-Шевченківський; меморіальний музей К. Г. Стеценка у селі Квітки (1981 р.) та філіал – літературно-меморіального музею І. С. Нечуя-Левицького у селищі міського типу Стеблів (1960 р.).

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Корсунь-Шевченківський державний історико-культурний заповідник](#)
- ❑ [Державний історико-культурний заповідник у м. Корсуні-Шевченківському](#)
- ❑ [Корсунь-Шевченківський палац](#)

Чернівецька область

Державний історико-архітектурний заповідник «Хотинська фортеця», м. Хотин

Заповідник заснований у 2000 році. Це науково-дослідна та культурно-просвітницька установа, що забезпечує виявлення, дослідження, збереження, охорону, використання та популяризацію пам'ятки архітектури національного значення – Комплексу споруд фортеці XIII-XVIII ст., м. Хотин.

До комплексу входять такі об'єкти: Замок (цитадель) XIII-XIX ст. (оборонні мури замку XV-XIX ст., південна (в'їзна) башта замку з дерев'яними мостами XVII-XVIII ст., південно-західна башта замку XV-XVIII ст., західна (Комендантська) башта замку XV-XVI ст., північна башта замку XIII-XVI ст., східна башта замку XV-XVI ст., Комендантський палац XV-XVI ст., замкова церква XV-XVI ст., казарма XV-XIX ст., замкова криниця XV-XVIII ст.) та фортеця XVIII-XIX ст. (бастіони з валами та ескарпами XVIII ст., Подільська брама XVIII ст., Бендерська брама XVIII ст., Башта над потоком (руїни) XVIII ст., Ясська брама XVIII ст., Кам'янецька брама XVIII ст., міст через потік XVIII ст., мечеть з мінаретом (руїни) XVIII ст., Руська брама (руїни) XIX ст., Гарнізонні майстерні XIX ст., Церква св. Олександра Невського 1835 р.)

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Державний історико-архітектурний заповідник «ХОТИНСЬКА ФОРТЕЦЯ»](#)
- ❑ [Хотинська фортеця](#)

Чернігівська область

Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній», м. Чернігів

З метою поліпшення охорони та збереження цих пам'яток 1967 року у місті було створено філію Державного архітектурно-історичного заповідника «Софіївський музей». Згодом філію перетворено на Чернігівський державний архітектурно-історичний заповідник (1978 р.) з філіалом в Новгород-Сіверському, а пізніше, 1998 року державному заповіднику надано статус національного.

До його складу входять 29 унікальних пам'яток архітектури та історії, 6 з яких, збудовані в домонгольський період, і на думку фахівців є одними з найдавніших у Східній Європі. Частина об'єктів заповідника є діючими храмами та монастирями (Спасо Преображенський собор, П'ятницька церква, Троїцький собор, Свято-Успенський Єлецький монастир), інша частина (Борисоглібський собор, Колегіум, Антонієві печери) – музеї.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній»](#)
- ❑ [Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів Стародавній» \(м. Чернігів, Україна\)](#)

Чернігівська область

Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця» район, смт Батурин

Заповідник заснований у 1993 році на базі комплексу пам'яток історії, культури та природи, пов'язаних з історією українського козацтва доби Гетьманщини.

До складу заповідника входить 58 об'єктів культурної спадщини, серед яких 5 пам'яток національного значення: палац К. Розумовського, будинок Генерального суду (пізніше – будинок генерального судді В. Кочубея), Воскресенська церква-усипальниця К. Розумовського, дзвіниця Батуринського Микола-Крупницького монастиря, «Кочубеївський парк».

Археологічна колекція заповідника стала основою Музею археології Батурина. Експонати розміщені в трьох залах за хронологічно-тематичним принципом розповідають історію Батурина від найдавніших часів до трагічної загибелі міста у 1708 році.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Заповідник «Гетьманська столиця»](#)
- ❑ [Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця»](#)

Чернігівська область

Національний історико-культурний заповідник «Качанівка», Ічнянський район, селище Качанівка

Заповідник заснований у 1981 році на основі палацового ансамблю і парку, дворянська садиба була зведена однією з перших на Лівобережній Україні в 70-х роках XVIII століття. Садиба унікальна за своєю архітектурною самобутністю, історичною цінністю та своєрідністю ландшафту. З нею пов'язані імена великих людей, які знаходили там своє творче натхнення: Т. Г. Шевченко, М. В. Гоголь, П. О. Куліш, Ганна Барвінок, Марко Вовчок, В. І. Забіла, М. І. Глінка, В. І. Штернберг, І. Ю. Рєпін, Д. І. Яворницький, М. І. Костомаров.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Музеї Чернігівщини](#)
- ❑ [Моя країна. Качанівка](#)
- ❑ [Національний історико-культурний заповідник «Качанівка»](#)

Чернігівська область

Державний історико-культурний заповідник «Слово о полку Ігоревім» м. Новгород-Сіверський, вул. Пушкіна, 1

Новгород-Сіверський історико-культурний музей-заповідник «Слово о полку Ігоревім» – комплекс історичних пам'яток Сіверщини, створений у 1990 році на базі краєзнавчого музею та філії Чернігівського історико-архітектурного заповідника (нині заповідник «Чернігів стародавній»).

До складу заповідника входять: Музей «Слово о полку Ігоревім», Краєзнавчий музей, Успенський собор (1715-22 рр.), Миколаївська церква (1760 р.), Триумфальна брама (1786-87 рр.), Торгові ряди (1856-61 рр.) та склади, Детинець (Замкова гора) та ін.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Офіційний сайт заповідника](#)
- [Музеї Чернігівщини](#)
- [Новгород-Сіверський історико-культурний музей-заповідник «Слово о полку Ігоревім»](#)

Київ

Національний заповідник «Софія Київська»

Найбільший пам'ятник слов'янської та світової культури, історії, архітектури та мистецтва «Софійський собор» – є одним з головних архітектурних об'єктів Києва і включений до списку Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО. Заповідник заснований у 1934 році на території Софійського монастиря. До його складу входять: Собор Святої Софії (Київ, XI ст.) та архітектурний ансамбль монастирських споруд (XVIII ст.) на його подвір'ї; Кирилівська церква (Київ, XII ст.); Андріївська церква (Київ, XVIII ст.); Золоті ворота (Київ, XI ст.); Судацька фортеця (АР Крим, ансамбль пам'яток VI–XV ст.). Близько 60 архітектурно-історичних пам'яток заповідника об'єднані в 5 музеїв: Софійський музей, музеї «Кирилівська церква», «Андріївська церква», «Золоті ворота», «Судацька фортеця».

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Офіційний сайт заповідника](#)
- [Державний музей \(заповідник\)](#)
- [Національний історико-культурний заповідник «Софія Київська»](#)

Київ

Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник

Заповідник заснований у 1926 році, забезпечив охорону і реставрацію національних художніх цінностей, архітектурного комплексу Києво-Печерської лаври. Він є унікальним і одним з найбільших музейних комплексів Східної Європи і включений до списку Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО. Указом Президента України від 13 березня 1996 р., з огляду на значення заповідника як унікальної культурної і наукової установи, йому надано статус національного.

Сьогодні Національний заповідник «Києво-Печерська лавра» – найбільший музейний комплекс України, де зосереджено 144 пам'ятки історії і культури. Серед них – 2 унікальних підземних комплекси, храми, пам'ятки архітектури XI-XIX ст., виставкові приміщення.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- [Офіційний сайт заповідника](#)
- [Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник](#)
- [Києво-Печерський історико-культурний заповідник](#)
- [Києво-Печерський заповідник](#)

Київ

Державний історико-архітектурний заповідник «Стародавній Київ»

Заповідник заснований у 1987 році з метою забезпечення цілісного збереження містобудівних і архітектурних комплексів та окремих пам'яток історичної частини Києва. З 1998 року заповідник є структурним підрозділом Київського науково-методичного центру по охороні, реставрації та використанню пам'яток історії, культури і заповідних територій.

На території Заповідника розміщено 172 пам'ятка архітектури та містобудування, 11 – історії, 22 – археології, 4 – монументального мистецтва, котрі яскраво засвідчують високий рівень культури наших предків. Це насамперед культурний шар «міста Володимира» і комплекс пам'яток слов'янського часу: городище Кия (V-VIII ст.), капище (VI-IX ст.), підмурки палацу княгині Ольги (X ст.), фундаменти Василівської церкви, підмурки і залишки ротонди (XII-XIII ст.), фундаменти церкви Успіння Богородиці Пирогощої (XII ст.), підмурки Борисоглібської церкви (XII-XIII ст.).

Найвідоміші серед пам'яток культурної спадщини Заповідника – комплекс споруд Братського Богоявленського монастиря і Київської Академії (XVII-XX ст.), Іллінська церква (XVII-XX ст.), комплекс споруд Свято-Флорівського жіночого монастиря (XVII-XX ст), комплекс споруд Свято-Покровського жіночого монастиря (XIX-XX ст), церква Миколи Набережного (1772-1775 рр.), Покровська церква (1766-1772 рр.), дзвіниця церкви Миколи Доброго (1761р.), церква Миколи Притиска (1695-1707 рр.), Старий Контрактовий будинок (1799-1801 рр.), Новий Контрактовий будинок (1815-1817 рр.), Духовна семінарія (нині Академія образотворчого мистецтва і архітектури) (1899-1901 рр.)

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Державний історико-архітектурний заповідник «Стародавній Київ» – досвід роботи та перспективи розвитку](#)
- ❑ [«Стародавній Київ»](#)

Київ

Державний історико-меморіальний заповідник «Лук'янівське кладовище»

Заповідник – один із найстаріших некрополів Києва, створено у 1994 році на базі комплексу пам'яток історії та культури Лук'янівського цивільного кладовища. На території заповідника знаходиться багато майстерно виконаних надгробків та скульптур, виконаних відомими митцями Києва і України. Більше двох тисяч могил і надгробків, що заходяться на території ДІМ Лук'янівський заповідник, включені до зводу пам'яток Києва. 277 могил і надгробків мають статус пам'яток історії, мистецтва та архітектури України та охороняються державою.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Лук'янівське кладовище в Києві](#)
- ❑ [Державний історико-меморіальний заповідник «Лук'янівське кладовище»](#)

Київ

Державний історико-меморіальний заповідник «Биківнянські могили»

Національний історико-меморіальний заповідник «Биківнянські могили» – заповідник національного значення (з 2006), найбільше в Україні місце поховання жертв масових політичних репресій 1937–1941 років.

У травні кожного року в заповіднику збираються люди, для того щоб згадати та вшанувати пам'ять тих, хто був безвинно страчений комуністичною владою. За попередніми підрахунками, у 1937-1941 роках там було знищено і таємно поховано більше 100 тисяч осіб.

ВЕБЛІОГРАФІЯ

- ❑ [Офіційний сайт заповідника](#)
- ❑ [Державний історико-меморіальний заповідник «Биківнянські могили»](#)

**БЕРЕЖІТЬ СВОЮ ІСТОРІЮ!
ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!**

Огляд підготувала Кіреєва С.М